

ЧЕШКА, ПОЉСКА И УГАРСКА У ПОЗНОМ СРЕДЊЕМ ВЕКУ

1

ИСТОЧНА ЕВРОПА ОКО 1100.

2

ЧЕШКА ДО ОКО 1200. ГОДИНЕ

- Пшемисл и Либуша
- Чеси у области Прага око 800. године
- слом Велике Моравске: кнез Боривој
- свети Вацлав (око 925. године)
- Бжетислав I (сред. 11. века)
 - припајање Моравске
 - процарска политика
- унутрашњи сукоби у 12. веку: сениорат или примогенитура

3

ЧЕШКА ДО 1278. ГОДИНЕ

- Пшемисл I Отакар (поч. 13. века)
 - наследна краљевска круна
 - колонизација Немаца
- Вацлав I (1230–1253)
- Пшемисл II Отакар (1253–1278)
 - Маргарета Бабенберг ⇒ Аустрија и Штајерска
 - Корушка
 - царска кандидатура

4

ЧЕШКА КРАЈЕМ 13. ВЕКА

- Пшемисл II и Рудолф Хабсбург
- битка на Моравском пољу (1278)
- Вацлав II (1278–1305)
 - Завиш од Фалкенштајна
 - економски просперитет (чешко сребро)
 - повратак на међународну позорницу (Пољска и Угарска)

7

НАСТАНАК ПОЉСКЕ

- језгро Великопољска (колар Пјаст)
- Мјешко I (960–992): уједињење и самосталност

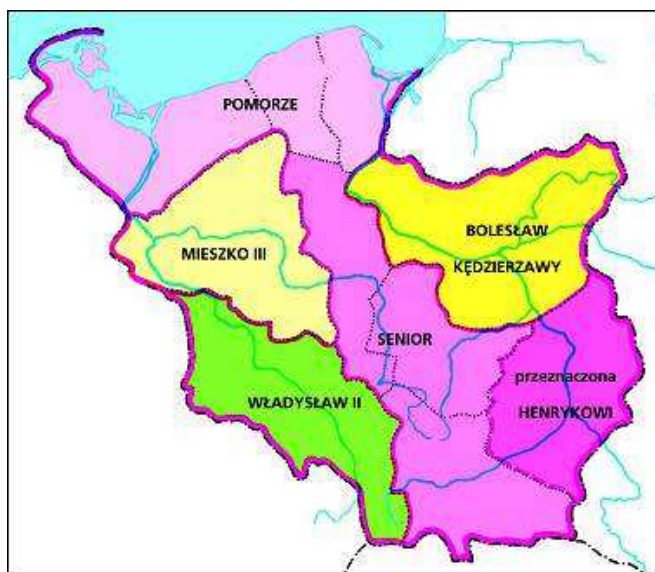
8

ПОЉСКА ДО 1138. ГОДИНЕ

- Болеслав I Храбри
 - архиепископија у Гњезну (1000)
 - краљевско крунисање (1024)
- Владислав I (крај 11. века)
 - повратак немачког утицаја
- Болеслав III Кривоусти (1102–1138)
 - експанзија (Гдањск и Померанија)
 - деоба државе четворици синова

9

ПОДЕЛА 1138. ГОДИНЕ

10

ПОЉСКА 1138–1241

- подела поспешује унутрашње сукобе
- стране претње: Данци, Бранденбуржани, Пруси
- Тевтонски ред
 - долазак 1225 (Херман од Салца)
 - крсташки рат у Прибалтику
 - претња Пољској
- 1241: најезда Монгола

11

БИТКА КОД ЛЕГНИЦЕ

ПОЉСКА У ДРУГОЈ ПОЛОВИНИ 13. ВЕКА

- последице најезде
 - немачка колонизација (Шлеска и Малопољска)
 - прекид успона Шлеске
 - свест о потреби уједињења
- успон Великопољске: војвода Пшемисл II
 - краљевско крунисање (1295)
 - убиство 1296: проблем наслеђа
- 1300: Вацлав II Чешки постаје краљ Пољске

13

ВАЦЛАВ ЧЕШКИ И ПОЉСКИ

14

НАСТАНАК УГАРСКЕ

- савез Десет стрела – номадски коњаници
 - 896: прелазе Карпате предвођени Арпадом
 - 955: пораз на Леху – прелазак на седелаштво
- свети Иштван: добија круну од папе (1000)
- повластице слободних припадника племена
- подела на жупаније

15

УГАРСКА У 11. И 12. ВЕКУ

- сукоби око престола
 - раздобље стабилности 1077–1116 (Ласло I и Калман)
- привредни успон
 - почетак немачке колонизације (Ердељ)
- ширење на Хрватску
 - наслеђе Дмитра Звонимира
 - положај Хрватске
 - амбиције према Босни и Србији

16

ЛАСЛО I СВЕТИ ЛАДИСЛАВ

17

УГАРСКА ОКО 1200. ГОДИНЕ

18

АНДРИЈА II (1205–1235)

- краљ и миљеници
- незадовољство старог племства
 - убиство краљице Гертруде Меранске
- Златна була (1222)
 - уговор краља и племства
 - ограничена војна обавеза
 - ограничене финансијске обавезе
 - право на отпор краљевској власти

19

БЕЛА IV (1235–1270)

- монголска најезда 1241–1242
- обнова
 - немачка колонизација ⇒ урбанизација, рударство
 - локални напори ⇒ успон оптимата
 - колонизација Кумана ⇒ кумански проблем
- Ладислав Куманац (1272–1290)
 - криза наслеђа

20

ЛАДИСЛАВ КУМАНАЦ

21

КРАЈ АРПАДОВИЋА

- Андрија III Млечанин
 - превласт оптимата
- кандидати за престо
 - Карло Роберт, напуљски Анжујац (праунук Иштвана V по женској линији)
 - Вацлав II Чешки (праунук Беле IV)
- избор племства
 - Хрватска за Карла, Угарска за Вацлава

22

Вацлав II од
Чешке и Пољске
постаје краљ
Угарске
(преноси права
сину Вацлаву III)

КРАЈ ПШЕМИСЛОВИЋА

- успех Вацлава II = опасност за Хабсбурге
- невоље у Пољској
 - Владислав Локјетек заузима Краков
- невоље у Угарској
 - Карло Роберт заузима Будим
- Вацлав III (1305–1306)
 - напуштање Угарске, борба за Пољску
 - питање наслеђа: Хабсбурзи или Хенрих Корушки

ДОЛАЗАК ЛУКСЕМБУРГА

ЈОВАН ЧЕШКИ

- краљ Чешке и Пољске
- борба за Пољску
 - савез са Тевтонцима
 - успеси у Шлеској
 - 1320: крунисање Владислава Локјетека
- „нема рата без краља Чешке“

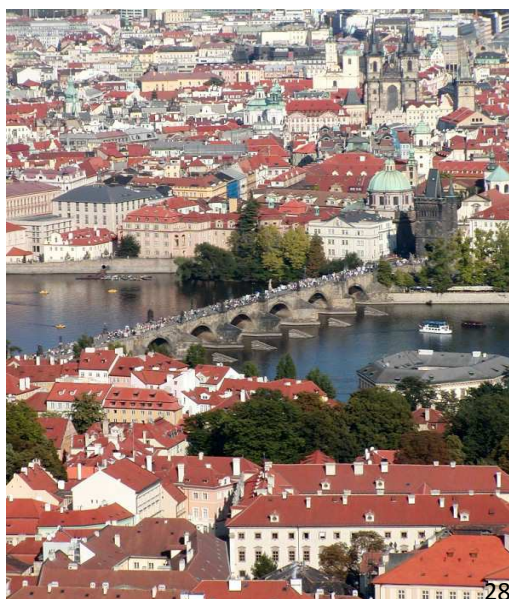

КАРЛО (1346–1378)

- Чешка као главни ослонац династије
- Шлеска и Лужица земље чешке круне
- унутрашња изградња
 - договор са племством (Maiestas Carolina)
 - изградња државног апарата
 - Карлов универзитет
 - економски просперитет
 - меценарство (Златни Праг, Карлштајн)
- синови-наследници
 - Вацлав у царским земљама, Жигмунд ван Царства

27

ЗЛАТНИ ПРАГ КАРЛА IV

28

ВАЦЛАВ (1378–1419)

- личност
- фаворизовање нижег племства и грађанства
- отпор вишег племства: краљ-заробљеник
- препушта Немачку Жигмунду, остаје само краљ Чешке
- хуситски проблем

29

КРИЗА ЗАПАДНЕ ЦРКВЕ

- Авињонско ропство папа (1308–1378)
 - бирократизација и раскош Курије
 - злоупотребе у цркви: опроштајнице
- Велики раскол (1378–1417)
 - слом папског вођства
 - јачање улоге верника: саборски покрет
- Џон Виклиф
- „чешки Виклиф“: Јан Хус
 - особености црквене организације у Чешкој
 - подршка краља Вацлава

30

СПАЉИВАЊЕ ЈАНА ХУСА

- сабор у Констанци
 - Жигмундова улога
- 1419
 - Прва прашка дефенестрација
 - смрт краља Вацлава; Жигмунд краљ Чешке
 - устанак хусита

ХУСИТСКИ РАТОВИ

- Жигмундови крсташки походи
- војна надмоћ хусита
 - Јан Жишка
- расцеп међу хуситима
 - утраквисти и таборити
 - 1434: битка код Липања
- Жигмундова „победа“

32

УГАРСКА ПОД АНЖУЏИМА

- Карло Роберт (1308–1342)
 - 1322: победа над оптиматима
 - успех у Босни, устанак у Влашкој
- Лајош I Велики (1342–1382)
 - успон жупанијског племства
 - бирократизација: универзитет у Печују (1367)
 - привредни успон: порези, урбари, рударство
 - ратови и освајања
 - Далмација, Напуљ, Подунавље
 - пољска политика

33

ПЕЧАТ ЛАЈОША ВЕЛИКОГ

34

ПОЉСКА У 14. ВЕКУ

- Владислав Локјетек
 - сукоб са Чешком и Тевтонцима
 - савез са Угарском и Литванцима
- Казимир III Велики (1333–1370)
 - мир са Чешком
 - унутрашња изградња
 - ius Polonicum; ius Teutonicum
 - бирократизација: универзитет у Кракову (1364)
 - верска толеранција: досељавање Јевреја
 - ширење према југоистоку: савез са Угарском

35

ТЕРИТОРИЈА ПОЉСКЕ (14. ВЕК)

36

ПОЉСКО-УГАРСКА УНИЈА

- Лајош I, краљ Чешке и Пољске (1370–82)
 - намесништво Јелисавете Кујавске
- 1374: пољска Златна була
- Угарска присваја Казимирова освајања

НАСЛЕЂЕ УГАРСКИХ АНЖУЈАЦА

- кћерке Лајоша I
 - Угарска: Марија + Жигмунд Луксембуршки
 - Пољска: Јадвига + Вилхелм Хабсбуршки
- избор Угарске: Марија + Жигмунд
- избор Пољске: Јадвига + Јагјело Литвански
 - спас од литванских напада
 - обезбеђење Казимирових тековина
 - подршка против Тевтонаца
- 1385/86: Кревска унија Пољске и Литваније
 - Јагјело постаје краљ Владислав II Јагелонац

ВЛАДИСЛАВ II ЈАГЕЛОНАЦ

- посебност Литваније
 - велики војвода Витолд, Владиславов брат од стрица
 - литванске источне амбиције
- 1410: битка код Гринвалда / Таненберга
- 1430: Витолдова смрт
- 1434: смрт Владислава II
 - син Владислав III, краљ Пољске

39

ПОЉСКО-ЛИТВАНСКА УНИЈА

40

УГАРСКА КРАЉА ЖИГМУНДА (1386–1437)

- турска претња
– Никопољ и Ангора
- спорно право на круну
– смрт краљице Марије
– Ладислав Напуљски
- Угарска као ослонац шире политике у Немачкој и Чешкој
- 1438: Алберт Хабсбуршки, краљ Угарске и Чешке

ВЛАДИСЛАВ III ВАРНЕНЧИК

- обнова турског притиска
– Владислав III и епископ Олешњицки
- 1439: смрт Алберта Хабсбуршког
– Ладислав Посмрче, краљ Чешке
– Владислав III краљ Угарске као Владислав I
 - Јанош Хуњади и кардинал Чезарини
- Дуга војна (1443–1444)
- битка код Варне (1444)
– Ладислав Посмрче краљ Чешке и Угарске
– Владиславов брат Казимир IV краљ Пољске

42

ДОМАЋИ КРАЉЕВИ

- 1456: одбрана Београда
 - смрт Јаноша Хуњадија
- 1457: смрт краља Ладислава
- Чешка: Јиржи Пођебрад (1457–1471)
 - власт умерених хусита
- Угарска: Матија Корвин (1458–1490)
 - Црна војска
 - стабилизација турског фронта
 - ратови против Пођебрада и Хабсбурга
 - освајање Моравске (1470); освајање Беча (1485)
 - меценарство

43

ЈАГЕЛОНСКИ КОМОНВЕЛТ

- Казимир IV, краљ Пољске (1447–1492)
 - надмоћ над Тевтонцима: освајање Помераније
 - 1471: старији син Владислав краљ Чешке као Владислав (I) Јагелонац
 - 1490: старији син Владислав краљ Угарске као Владислав (II) Јагелонац
- али
- 1492: други син Јан Алберт краљ Пољске
- 1492: трећи син Александар велики војвода Литваније
- Јагелонци на врхунцу
 - 1.300.000 км²

44

ЈАГЕЛОНСКИ КОМОНВЕЛТ (1490)

45

ОГРАНИЧЕЊА КОМОНВЕЛТА

- раздвојене лозе
 - Пољска-Литванија и Чешка-Угарска
- улога племства
 - сталешке монархије
 - Владислав Јагелонац: „краљ добже“
- непријатељство Хабсбурга
 - савез Максимилијана Хабсбуршког са Русијом
- обнова турског притиска

46

БЕЧКИ КОНГРЕС 1515

- Максимилијан,
Владислав и пољски
краљ Зигмунт
- двоструки брак
 - Лајош Јагелонац + Ана
Хабсбург
 - Ана Јагелонска +
Фердинанд Хабсбург

47

ПРОДОР ТУРАКА И ОПАДАЊЕ ЈАГЕЛОНАЦА

- 1516: Лајош II, краљ Угарске и Чешке
- 1521: пад Београда
- 1526: Мохачка битка и Лајошева погибија
 - долазак Хабсбурга
 - глатко у Чешкој
 - тешко у Угарској (Јован Запоља)
- Пољска под Јагелонцима до 1572. године

48